

Halíčsko-volyňský letopis

argo 2010

přispěchal od Žemaitanů a Jatvingů Tautvila a pravil mu: „Mindaugas si je koupil množstvím stříbra.“ Danil se na ně velmi rozhněval.

Léta 6762 (1254)

Tytéž roky podle časové posloupnosti.

Kronikář musí psát o všech a všem, co bylo, a někdy přitom předbílá a jindy se zase vrací zpět. Moudrý čtenář se v tom vyzná. Letopočty jsme tu nepsali, zpětně je pak dopíšeme podle antiochijského letopočtu Syřanů, podle řeckých olympiád, římského letopočtu, jak Eusebios Pamphilií a jiní kronikáři psali od Adama po Krista. Všechny roky tedy spočítáme a dopíšeme dodatečně.¹²²

Po zabítí vévody Fridricha,¹²³ který bojoval proti uherskému králi a byl zavražděn svými rytíři, nastaly veliké pře mezi urozenými muži o titul a državu zabitého vévody, o zemi rakouskou a štýrskou. Bojovali o ni uherský a český král.

Uherský král začal hledat pomoc, neboť toužil získat německou zemi. Vzkázal Daniilovi: „Pošli mi svého syna Romana. Já ho ožením s vévodovou sestrou a dám mu německou zemi.“ Jel pak s Romanem k Němcům, oženil Romana s vévodovou sestrou¹²⁴ a splnil svůj slib – podrobně o tom zde nepíšeme, protože by to bylo dlouhé vypravování.

Pak Daniilovi vzkázal: „Tedy jsi můj přibuzný, pomoz mi proti Čechům.“ Přesvědčil ho. Sám táhl směřem na Opavu svou cestou a plnil přitom moravskou zemi, dobyt mnoho měst, vše vypálil a velmi v té zemi vraždil.

Daniil spolu s Boleslavem přemýšlel, jak táhnout na Opavsko. Boleslav nechtěl jít, ale jeho žena pomáhala Daniilovi přesvědčováním, neboť to byla dcera uherského krále Kinga.¹²⁵ Daniil chtěl táhnout do boje jednak kvůli králi, jednak kvůli slávě – vždýt v ruské zemi dosud nebyl nikdo, kdo by válčil v Čechách, ani chrabrý Svjatoslav, ani svatý Vladimír. Bůh splnil jeho přání a on spěchal bojovat. Vzal s sebou svého syna Lva a tysiackého Jurije od bratra Vasilka, sešel se s Boleslavem a vytáhl z Krakova.

Přišli k řece Odře, ke hradu Kozl, kde se k Daniilovi připojili Vladislav,¹²⁶ syn Kazimíra, vnuk Měška Hůlkonohého, s pěšími

vojsky i jezdci. Když dorazili k řece Pštině, Daniil, Lev a Vladislav se poradili, kde bojovat. Vladislav ale neřekl pravdu a vymyslel lest. Kníže Daniil poslal Lva, Tautvilu, Edivydase, dvorského a všechno vojsko pryč a sám zůstal se starými bojary a tysiackým Jurijem. Lev vytáhl, a když viděl, že se jej průvodci snaží obelhat, neposlouchal je, vyrazil do lesnatých hor a získal mnoho zajatců.

Daniil s Boleslavem směřoval k Opavě a Poláci vyslali hlídky. Z Opavy vyjel Ondřej¹²⁷ s Čechy, bojoval s nepřáteli a zvířel, neboť Poláků bylo málo. Někteří byli zabiti, jiní zajati, a tak na Poláky padl veliký strach.

Přijel Daniil a řekl jim: „Čeho se hrozíte? Cožpak jste nevěděli, že válka se neobejde bez padlých? Cožpak jste nevěděli, že táhnete proti válečníkům, a ne proti ženám? Co je to za div, když je muž zabít ve válce? Jiní umírají doma bez slávy, a tito zemřeli se slávou. Vyzmužte se a pozvedněte zbraně proti nepřítelům!“ Těmito slovy je povzbudil a řekl jim ještě mnoho dalšího. Pak vyrazil k Opavě.

Uviděl, že nespočet obyvatel okolních vsí houfně přchá do města a on nemá, koho by tam poslal. Vladislavovi pravil: „Mně jsi lhal a sebe jsi tím zahubil. Kdyby tu byl Lev a všichni mi lidé, mohli bychom velmi poplenit tuto zemi a dobyt město.“ Litoval, že odstál svého syna Lva s vojskem pryč. Daniil nutil Poláky jet k městu, ale ti nechtěli. Když to kníže viděl, zarmoutil se, neboť nevěděl, co je s jeho synem, a kde jsou jeho vojáci. Poláci se nechtěli přiblížit k městu a raději se zdržovali daleko od něj.

Bylo rozhodnuto, že se celé vojsko přesune k městu.

Daniil pravil: „Jestli chcete, jďte si pryč, ale já tu chci zůstat třeba sám s malou družinou a vyčkat příchodu svých vojsk.“ Když to Boleslav a Poláci uslyšeli, stanuli pod městem u řeky Opavy, neboť si jej nedovolili opustit.

Téhož večera přišel Lev s vojskem a velikým množstvím zajatců. Poradili se, že ráno překročí řeku, obědou město a vypálí vše vně hradeb – budovy, ohrady, záhumenky.

Ráno tak učinili. Boleslav ale nepřechel řeku a šikoval vojska v kopcích. Vladislav vytáhl k městu. Došli k první bráně a zapálili ji, pak přišli k druhé bráně, ale odtud vyrazili Češi a několik jich pobili

a druhé odehnali. Před branou stál Beneš¹²⁸ s korouhví v rukou. Útočníci vypálili okolí druhé brány. Když se dostali ke třetí bráně, Daniil velel sesednout z koní a vypálit okolí. Muži se pustili k hradbám, ale jakmile Němci viděli, že na ně Rusové silně útočí, přiběhli a několik jich v bráně pobili. Když však utkali zpátky, nezavřeli bránu.

Daniil měl zrovna nemocné oči, a tak si nevyšiml, co se dělo v bráně. Viděl jen, jak jeho lidé utkají, tasili meč a hnali je, takže město nedobyli. Když potom viděl, co se stalo, zarmoutil se, že město nebylo dobyto. Sužovaný boleší a vyčerpáný řekl svému synovi: „Vypal celé okolí, já půjdu do svého stanu.“ Po celou dobu války měl totiž nemocné oči. Mnozí se chtěli vrátit, ale on to neudělal.

Druhého dne kníže po poradě vyrazil nahoru od Opavy, plnil a vypaloval, až se dostal k hradu zvanému Nasile. Slyšel, že v tomto hradě je mnoho zajatých Rusů a Poláků, proto dalšího dne sešikoval vojsko a přitáhl k němu. Při pohledu na blížící se mohutné vojsko se obránci zalekli a vzdali se. Útočníci obsadili hrad a propustili zajatce. Daniil pak vztyčil nad hradem svou korouhev na znamení vítězství a nad obránci se smíloval. Odtáhl a zastavil se v německé vsi.

Daniil se doslechl, že Beneš odjel do Hlubčic, proto se ráno spojil s Boleslavem a společně táhli, pleníce a pálíce, k Hlubčicím. Také Vladislav poslal své muže a ti zpusťovali široké okolí, ale bylo to na škodu a město kvůli tomu nedobyli.

Když totiž Daniil s Boleslavem dorazili k městu, chtěli ho dobyt s pomocí ohně. Vitr vál směrem k městu, město bylo postaveno z jedlového dřeva a val byl nízký. Vojáci projížděli okolí a hledali dřevo a slámu, aby to přivezli k městu, ale nic nenašli, protože vsi v celém širém okolí vypálil Vladislav. Město tedy nevyválili.

Večer přemýšleli: „Kam půjdeme, k Osoblaze, nebo na Herberta,¹²⁹ anebo se vrátíme domů?“ Herbert Daniilovi poslal meč a dal mu nejavo svou pokoru. Daniil s Boleslavem se shodli: „Už jsme poplenili celou zemi.“ Druhého dne ráno se tedy vrátili, přešli řeku Odru a vstoupili do Vladislavovy země.

Tehdy do Krakova přišli legáti s pověřením od papeže a královskou korunou a chtěli se setkat s knížetem Daniilem. Ten jim odpověděl: „Nepatří se, abych se s vámi setkal v cizí zemi – až potom.“

Daniil odtud pokračoval Sandoměšskem a se cíí a slávou se vrátil do města Cholmu, vešel do chrámu Bohorodičky, padl na kolena, aby se poklonil a děkoval Bohu za to, co se stalo: neboť žádný jiný ruský kníže neválčil v Čechách. Pak se setkal se svým bratrem a všichni se velice radovali. Poblý v chrámu svatého Jana ve městě Cholmu, s radostí blahořečil Bohu, jeho čisté Matce a svatému Janu Zlatoustému.

Léta 6763 (1255)

Papež¹³⁰ vyslal vážené legáty s diadémem, žezlem a korunou, kterými se vyjadřuje královský titul, řka: „Synu! Přijmi od nás královskou korunu.“ Již dříve k němu papež poslal biskupa berenského a karmeneckého¹³¹ s nabídkou: „Přijmi královskou korunu.“ Daniil ji však tehdy odmítl se slovy: „Tatarské vojsko nám nepřestává činit zlo! Jak mohu přijmout korunu, aniž bys mi poskytl pomoc?“ Opizo¹³² nyní přinesl korunu a slblil: „Dostane se ti pomoci od papeže.“ Daniil přesto nechtěl, ale přesvědčila jej jeho matka, Boleslav a Zemovit a polští šlechtíci, kteří mu říkali, aby korunu přijal, „a my ti budeme nápomocni proti pohánům“. Daniil tedy přijal korunu od Boha, od svatě církve apoštolské, od stolce svatého Petra, od svého otce papeže Innocence a od všech svých biskupů. Innocenc totiž odsuzoval ty, kdo hanili řeckou pravověrnou víru, a chtěl uspořádat koncil o pravé víře a sjednocení církvi. Daniil přijal od Boha korunu ve městě Dorogičině.

Zatímco Daniil vytáhl se synem Lvem a polským knížetem Zemovitem do války, jeho bratr se vrátil, neboť měl zraněnou nohu, a všechna svá vojska poslal s bratrem. Král Daniil vstoupil do země Jatvingů a poplenil ji. Když Lev zjistil, že se Stěkint s Jatvingy opevnil v lese, vyrazil na ně se svými muži a došel k záseku. Jatvingové na něj zpozazáseku zaútočili a jezdcí, které měl Lev s sebou, se rozprchlí. Lev se sedl z koně a sám s nimi tvrdě bojoval. Vrazil své kopí do Stěkintova štítu, takže ten se nemohl kryt a Lev ho mečem zabil. Stejně tak probodl mečem i jeho bratra a oba zemřeli. Lev nepřátele pronásledoval pěšky a další muži se za nimi hnali na koních, pobíjeli je a vraždili.

Král Daniil se zastavil v Stěkintově domě a Lev mu přinesl zbraně Stěkinta a jeho bratra, aby tím prokázal své vítězství. Otec král měl velkou radost z chrabrosti a odvahy svého syna. Komat přijel

od Jarvingů, kteří slíbili, že se podrobí. Poláky to naplnilo závisí a Isti, a začali proto podporovat pohany. Když se to dověděl král Daniil, dal rozkaz poplenit zemi Jarvingů, Stěkintův dům byl celý rozbořen, takže dodnes je to místo prázdné. Cestou přes jezero král Daniil spatřil na břehu krásný kopec a na něm město, jež se dříve jmenovalo Raj. Odtud se vrátil domů.

Téhož roku přijeli Tataři k Bakotě a připojili se k nim Mileji. Daniil vytáhl do války proti Litevcům a Novgorodku. Nastala obleva. Svého syna Lva poslal proti Bakotě. Ten vypravil napřed svého dvorského. Zajali baskaka¹³³ Mileje, Lev jej přivedl ke svému otci a Bakota se stala královým jméním. Po poradě se synem Daniil Mileje propustil a Lev měl rucit za to, že bude věrný Daniilovi. Jenže když znovu přijeli Tataři, provedl Milej úskok a vydal Bakotu Tatarům.

Pak Kuremsa přitáhl ke Krenjanci a plenil okolí města. Andrej hrál na obě strany, jednou tvrdil: „Jsem věrný králi,“ jindy, že slouží Tatarům. Ve svém srdci měl lež. Bůh vydal Andreje do rukou Tatarů a on řekl: „Mám listinu od Bátáa,“ čímž se Tataři ještě víc rozohnili, zabili jej a vyřízli mu srdce. Ale u Krenjance neměli úspěch a vrátili se do své země.

Izjaslav žádal Tatary o pomoc v tažení proti Haliči. Ti mu řekli: „Jak chceš jít na Halič? Vždyť kníže Daniil je hrozný. Bude-li tě chtít připravit o život, kdo tě zachrání?“ Izjaslav je neposlechl, shromáždil své vojsko a vytáhl na Halič. Jakmile to Daniil uslyšel, zarmoutil se, že o tom nevěděl dříve, a poslal na něj svého syna Romana a všechny své bojary. Lva už předtím vyslal ke králi a sám vyrazil se svým vojskem. Cestou do Grubševa ulovil šest kanců – tři zabil sám děvem na lov medvědů a tři zabili jeho družiníci. Maso dal vojákům na cestu. Pomodil se ke svatému Mikuláši a řekl svým bojovníkům: „Až se objeví Tataři, nechtě nezachvatí vaše srdce hrůza.“ Oni odpověděli: „Bůh ti pomáhej a my splníme tvůj rozkaz.“

Roman vzal bojovníky, šel den a noc a nečekaně zaútočil na Izjaslava. Ten neměl kam utéci, a proto se uchýlil do klenutí chrámu, stejně jako to kdysi udělali hanební Uhi. Zatímco kníže Roman střežil chrám, Izjaslav se svými muži zmíral žízni. Čtvrtého dne slezli dolů a kníže je přivedl svému otci.

Když Lev uslyšel, že Izjaslav poslal Fjodora k Solím,¹³⁴ vzal s sebou své sluby a hnal se za ním. Fjodor utekl, ale jeho může Lev zajít.

Pak Vaišvilkas¹³⁵ uzavřel s Daniilem mír a provdal Mindaugasovu dceru, svou sestru, za Švarna. Opustiv svůj knížecí stolec, přišel k Daniilovi do Cholmu a vstoupil do kláštera. Královu synovi Romanovi dal Mindaugasův Novgorodok a ze svých držav Slonim, Volkovyjsk a všechna další města. Sám toužil vydat se na Svatou horu. Král mu našel cestu přes Uherské království, avšak Vaišvilkasovi se nepodařilo na Svatou horu dojít a vrátil se přes Bulharsko zpět.

Léta 6764 (1256)

Daniil se svým bratrem a syny Lvem a Švarnem, který byl ještě mladý, vytáhl proti Jarvingům, zatímco Romana poslal do Novgorodku. Roman k němu přišel se všemi muži z Novgorodku, se svým tehánem Glebem a s Izjaslavem Svisločským a z druhé strany přišel Zemovit s Mazovšany a dorazila také pomoc od Boleslava se Sandomeřany a Krakovany. Bylo to takové vojsko, že by se jim naplnily jatvinské močály.

Všechna ruská a polská knížata uspořádala poradu a válečníci řekli: „Ty jsi král a vůdce všech vojsk. Jestli pošleš do čela někoho z nás, nebudou nás muži poslouchat. Znáš přece válečnické zásady. Na války jsi zvyklý a každý se tě zalékne a bude se bát. Jdi sám napřed.“

Daniil sešikoval vojska, určil, kdo má jít se kterým oddílem, a sám vyrazil v čele. Střelce poslal dopředu, další měli jít po obou stranách cesty. Dvorskému rozkázal, aby ho následoval, a sám jel s malým oddílem svých ozbrojených družiníků. Po cestě k němu přijel jeho syn Lev a řekl mu: „Ty s sebou nikoho nemáš. Já s tebou nepojedu.“ Král mu řekl: „Budiž!“ A šel svou cestou. Jako průvodce s ním šel Ankad, za což mu Daniil slíbil, že jeho ves nebude vypálena.

Přijel k němu syn Roman, a když dorazili ke vsi zvané Boldykis-či, poslal tam Daniil Lva s bratrem. Lev nenápadně obklíčil ves, všechny pobil a jednoho muže přivedl. Král ho vyslyšel a on řekl, že ve vsi zvané Privišča se shromáždili všichni Jarvingové. Když to král uslyšel, poslal družiníka Andreje, aby řekl dvorskému: „Když uvidíš, že pronásledujeme nepřátele, spěchej za námi. A rozpusť svůj

oddíl, at nás dožene, kdo může.“ Kniže Vasilko řekl jiným oddílům, at jedou tíše klusem, a svému oddílu nařídil totéž. Jenže posel byl mladý a špatně rozkaz vyřídil, takže dvorskému poručil, že nesmí pusit své muže a má držet vojsko uspořádané.

Jeden Jatving ze vsi Boldykíšci uprchl a Jatvingové se připravili na boj. Na konci vsi zvané Privišča narazili Daniilovi muži na střelce a obrátili je na útěk. Daniil se Lvem na nepřátele rychle zaútočili, volající mocným hlasem: „Hrrr na Jatvingy!“ Jakmile Jatvingové spatřili, že se protivníci blíží, zalekli se a začali prchat. Když byli uprostřed vesnice, zase se vrátili. Avšak Daniil se Lvem na ně znovu zaútočili, vrhali po nich svá kopí a zahnali je. Lučštníci střelci, ale ozbrojence s sebou neměli. Když doběhli k bráně, vypukl zmatek, někteří proběhli branou a jiní se obrátili nazpět. Mnozí vráželi jeden do druhého, protože led byl kluzký. Daniil se Lvem na ně rychle v bráně zaútočili. Jatvingové utekli a už se nevrátili. Toho dne byla králi a jeho bojovníkům dopřána veliká radost, neboť s takovou družinou porazili pyšné Jatvingy, Zlinské, Krismence a Pokence. Neboť jak se píše v knihách, vítězství nezáleží na síle, nýbrž na Bohu. Král chtěl dál pronásledovat nepřátele, ale Lev mu v tom zabránil, řka: „Pošli na ně mne!“ Avšak otec ho nepustil. Jeden voják natáhl pravicí, vytáhl palici zpoza pasu, vrhnul ji do dálky a srazil knížete Jatvingů z koně. A zatímco Jatving padal k zemi, odešla jeho kreví potřísněná duše do pekla. Daniil se Lvem spoutávali nepřátele, jiné vyváděli z křoví a pobíjeli je.

Přišel dvorský vojskem a Daniil mu pravil: „Zachoval ses špatně!“ Dvorský odvětil: „Já ne, já jsem to nechtěl, zavínil to posel, který nám nevyřídil správně tvá slova.“ Pak král se Lvem vzali zajatce a vrátili se k Vasilkovi a Zemovitovi. Když se setkali, všichni se velmi radovali ze zhouby pohannů. Pálili jejich domy a drancovali jejich vesnice. Na noc se zastavili v Privišče, zmocnili se majetku obyvatel a vypálili jejich domy. Druhého dne šli dál, plence a vypalující zemi. Vypálili statky Tajsevičů, Bujaly, Rajmoče, Komata, Dora, drancovali města a vypálili Stěkinův dům. Zastavili se ve vsi Korkoviči. Bylo s podivem, že se takové množství vojáků a koní dokázalo nasýtit ve dvou dvorcích. Co už nemohli sníst sami ani jejich koně, spálili.

Druhého dne přijel od Jatvingů Jundil a pravil: „Daniile, máš vskutku dobrou družinu a veliké vojsko!“ Zrána vytáhli, plence a vypalující zemi. Vojáci neutrpěli žádnou újmu, neboť nepřátele byli kdysi chrabrí, avšak pak Bůh vložil do jejich srdcí strach. Té noci se zastavili v močálech na ostrovech. Následujícího dne přišli Jatvingové, nabízející rukojmí a mír a prosící, aby nebyli zabiti zajatci. Poté se Daniil z boží milosti vrátil domů s velikou ctí a slávou, neboť porazil své nepřátele.

Později na ně chtěl znovu vytáhnout a začal shromažďovat vojsko. Jakmile se to Jatvingové dověděli, poslali své posly a děti, zaplatili daň a slibili, že se mu poddají a budou stavět ve své zemi opevnění.

Léta 6765 (1257)

Daniil vyslal Konstantina řečeného Položišila k Jatvingům pro daň. Konstantin vyrázil a vybral od nich daň – černé kuní kožesiny¹³⁶ a bílé stříbro. Z této jatvinské daně odevzdal dar vojvodovi Sigeněvovi, aby se tak celé Polsko dovědělo, že Jatvingové zaplatili daň králi Daniilovi, synovi velkého knížete Romana. Neboť po smrti velkého knížete Romana nikdo z ruských knížat s Jatvingy nebojoval, pouze jeho syn Daniil. Bůh mu dal daň a v Polsku se rozneslo na paměť potomkům, že Bůh Daniilovi dopřál ukázat svou odvalu. Jak napsal moudrý kronikář, dobré skutky jsou oslavovány po staletí. O mnoha válkách jsme vyprávěli, také o Romanovi už jsme dříve psali. Nyní jsme o něm napsali naposledy.

Potom, jak už jsme řekli, dal uherský král veliký slib Romanovi, ale nesplnil ho. Nechal Romana ve městě Ineperci¹³⁷ a odešel pryč; navzdory slibu mu nepomohl. Chystal totiž proti němu úskok, neboť chtěl získat Romanova města. Svého času přisahal před Bohem Romanovi a jeho choti, že až dojde německou zemi, dá jí celou Romanovi. Kněžna znala jeho způsobu, a tak upevnila přísahu libáním křížc, ale on stejně Romanovi nepomohl.

Na Romana často útočili vévoda.¹³⁸ Jednou přitáhl s velikým vojskem, bojoval s ním a zastavil se na vzdálenost jednoho poprišče od města. Nemohl získat město úlisnými slovy, a tak Romanovi pravil: „Nepodporuj uherského krále, vždýť jsi můj příbuzný, můj švagr.